

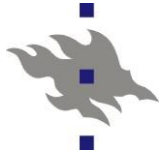

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Maahanmuuttajien asumistarpeet ja –toiveet pääkaupunkiseudulla: Tapausesimerkkinä somalialaiset

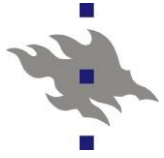
Hanna Virtanen
22.5.2007

Maantieteen laitos
Asumisen muutoksen tutkijakoulu

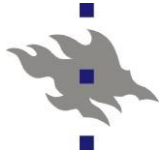
Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

- Selvittää somali- ja venäläistaustaisten asumisen arkea sekä asumiseen liittyviä tarpeita ja toiveita pääkaupunkiseudulla
- Tutkia näiden tarpeiden ja toiveiden heijastumista heidän asuinolosuhteisiinsa ja alueelliseen sijoittumiseensa
- Tuoda maahanmuuttajien näkökulma mukaan maahanmuuttajien asumista koskevaan keskusteluun

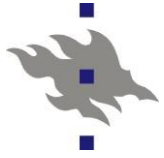
Tutkimuksen aineistot

- Aikaisemmat tutkimukset ja tilastot
- Haastattelut:
 - Helsingissä ja Vantaalla asuvien somali- ja venäläistaustaisten haastattelut (2007)
 - Helsingin ja Vantaan asunto-, sosiaali- ja maahanmuuttoviranomaisten haastattelut (2006-2007)
 - Haastattelut ryhmä- ja yksilöhaastatteluja
- Toistaiseksi toteutettu 15 viranomaisen, 2 järjestöyöntekijän ja 13 somalin haastattelua

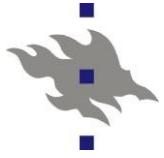
Erilaisia näkökulmia maahanmuuttajien asumisen tutkimuksessa

- Rajoitteita korostava näkökulma:
institutionaaliset ja rakenteelliset tekijät
 - Taloudelliset, tiedolliset, sosiaaliset ja poliittiset resurssit
 - Asuntomarkkinat, asuntojen tarjonta ja kysyntä
 - Institutionaaliset käytännöt
 - Poliittinen päätöksenteko (asunto-, maahanmuutto, sosiaali- ja työvoimapolitiikka, jne.)
 - Syrjintä ja rasismi

Erilaisia näkökulmia maahanmuuttajien asumisen tutkimuksessa

- Valintoja korostava näkökulma: sosio-kulttuuriset tekijät
 - Kulttuurierot ja niiden vaikutus asumispreferensseihin ja asuntomarkkinakäyttäytymiseen
 - Ihmiset haluavat asua lähellä kaltaisiaan, sosiaalisten verkostojen ja etno-spesifien palvelujen merkitys
 - Joidenkin näkemysten mukaan kantaväestön ja etnisen vähemmistön välinen kulttuurinen etäisyys määrittää taipumusta ryhmien väliseen alueelliseen segregatioon

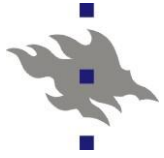
Tilanne Suomessa ja pääkaupunkiseudulla

■ Aikaisemmat tutkimukset:

- Institutionaaliset ja rakenteelliset tekijät ovat vaikuttaneet merkittävästi maahanmuuttajien alueelliseen sijoittumiseen (Vilkama 2006, Kauppinen 2002)

■ Asuntoviranomaiset:

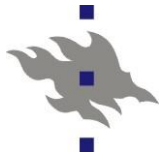
- Maahanmuuttajien asumisvalinnat, preferenssit ja itseohjautuva muutto ovat merkittäviä tekijöitä selitettäessä maahanmuuttajien asumisolosuhteita ja sijoittumista

Somalien asuminen maahanmuuttajien elinolotutkimuksen (2002) mukaan

- 96 % asuu vuokra-asunnossa, 1 % omistusasunnossa
- 96 % asuu kerrostalossa, 3 % rivi- ja ketjutiloissa, 0,3 % pientalossa
- 29 % asuntokunnista on yli kuusi henkilöä
- 80 % asuu ahtaasti
- 18 % on kokenut taustaansa liittyvää syrjintää asuntoa hakiessaan

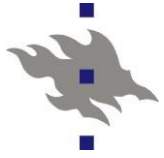
(Lähde: Juntto 2005, 48-58)

Tutkimuksen alustavia tuloksia: Asumistarpeet ja ongelmat

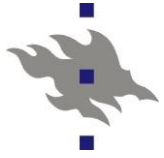
■ Suuret perheet:

- Asuntojen pieni koko (huoneluku ja pinta-ala) sekä pihojen ja muiden yhteisten tilojen soveltumattomuus
- Ahtaudella monia koko perheen hyvinvointiin vaikuttavia seurauksia
 - Perheen sisäisten suhteiden ja naapurussuhteiden kiristyminen
 - Tilat leikkiin tai rauhalliseen läksyjien tekoon puuttuvat
 - Asunnon kuluminen ja rikkoutuminen -> ylimääräiset kustannukset perheelle ja kiinteistöille
 - Nuorten ”ennenaikainen” muutto kotoa
 - Kokoontumistilojen puute

Asumistarpeet ja ongelmat

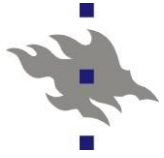
- (Asuin)ympäristön rasismi ja syrjintä
 - Voimakkainta taloissa, joissa kantaväestön elämän hallinta yleisesti heikkoa
 - Ulkomaalaistaustaisten lisääntyminen alueella lisää ulkomaalaisvastaisuutta?
 - Rasismi yhdistettynä kantaväestön muuhun epäsosiaaliseen käyttäytymiseen aiheuttaa:
 - Pelkoa ja turvattomuuden tunnetta
 - Sulkeutumista asuntoon ja oman etnisen yhteisön piiriin
 - Epäuskoa suomalaista yhteiskuntaa ja sen toimijoita kohtaan
 - Muuttohalukkuutta muille alueille ja muihin maihin

Asumistarpeet ja ongelmat

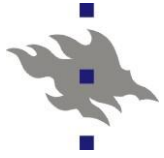
- Puutteelliset tiedot erilaisista asumiseen liittyvistä säännöistä, oikeuksista ja velvollisuuksista
- Puutteelliset tiedot eri alueista ja asumisen vaihtoehtoista
- Tieto (myös virheellinen) kulkee nopeasti verkoston sisällä

- Tyytymättömyys ja epäluottamus kiinteistö- ja huoltoyhtiöiden toimintaa kohtaan yleistä etenkin suurperheiden kohdalla

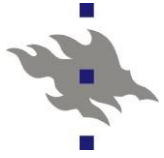
Asumistoiveet

- Asumistoiveissa heijastuvat em. ongelmat ja tarpeet.
- Asuinalueen tärkeimpinä ominaisuuksina pidetään ”hyviä naapureita” ja rauhallisuutta sekä palvelujen läheisyyttä ja hyviä liikenneyhteyksiä
- Lisäksi asuntosuunnitteluun liittyviä tarpeita ja toiveita
 - Pinta-alaltaan nykyistä suurempia huoneita
 - Runsaammin kaappitilaa
 - Hissit ja parvekkeet erittäin tarpeellisia
 - Ei asuntoa katutasosta
 - Ei avokeittiötä, kaikki huoneet mielellään ovella suljettavia
 - Kestävät materiaalit
 - Riittävän isoja kokoontumistiloja

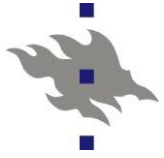
Asumistoiveet

- Toiveiden esittäminen on monelle vaikeaa, omien asumispreferenssien toteutumiseen Suomessa ei uskota
- ”Asumisunelmat” eivät juurikaan eroa suomalaisten vastaavista
- Toiveasunto on lähes poikkeuksetta iso omakotitalo ja oma piha rauhallisella asuinalueella
- Omakotitaloasumisen nähdään ratkaisevan monet nykyiset asumisongelmat

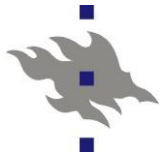
Somalit kaupungin vuokra-asunnoissa

- Asumisuraa tehdään useimmiten sosiaalisen vuokrasektorin sisällä. Kaupungin vuokra-asunnot houkuttelevat edullisuutensa ja luotettavuutensa vuoksi
- Somalit epäilevät asunnonjaossa vallitsevan tiettyjä syrjiviä käytäntöjä
- Asuntoviranomaiset pitävät somalialaisia varsin vaativina asunnonhakijoina
- Asunnon saaminen on haastateltavien mukaan vaikeaa ja vie aikaa, mikä vaikuttaa asunnonvalintakriteereihin

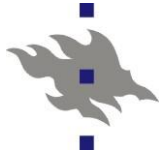
Somalien suhtautuminen maahanmuuttajien keskittymiseen

- Somalit suhtautuvat somaliaalaistaustaisten ja yleisesti ulkomaalaistaustaisten alueelliseen keskittymiseen poikkeuksetta kielteisesti
- Kontaktit muihin somaleihin kuitenkin tärkeitä
- Alueellisen keskittymisen nähdään aiheuttavan:
 - Turvattomuutta, rauhattomuutta, yleistä välinpitämättömyyttä ja lisääntyvää ulkomaalaisvihaa
 - Kotoutumisen vaikeutumista
 - Palvelujen (asuinympäristön kunnossapito, koulut ym.) tason huonontumista
- Monien somalien mielestä tällaisista seurauksista merkkejä jo tietyissä taloissa ja tietyillä alueilla

Somalien suhtautuminen maahanmuuttajien keskittymiseen

- Aikaisemmin tietyille alueille saatettu muuttaa osittain etnisen yhteisön tuoman turvallisuuden tunteen vuoksi, mutta nyt ulkomaalaisväestön kasvun myötä voimistunut ulkomaalaisvastaisuus aiheuttaa turvattomuutta
- Kun samassa talossa asuu useita suuria somaliperheitä, yksittäisen perheen ongelmat lisääntyvät
- Muuttohalukkuus muille alueille lisääntynyt, mutta muuttaminen käytännössä vaikeaa

Erot ryhmän sisällä

- Kielitaidon ja muiden tiedollisten resurssien taso näkyy asunnonvalintakriteereissä
- Suomessa kasvaneilla nuorilla huomattavasti vähemmän asumiseen liittyviä ongelmia kuin vanhemmillaan
- Kulttuuriin ja uskontoon liittyvät erityispiirteet näkyvät nuortenkin valinnoissa
- Lapsuuden kokemukset asuinalueilla heijastuvat nuorten asumistoiveisiin ja käyttäytymiseen asuinalueella/asunnossa

Yhteenvetona

- Asuinalueisiin ja asuntoon ollaan yleisesti tyytyväisiä, mutta asunnon ahtaus ja naapuruston epäsosiaalinen käytös häiritsevät
- Yhdyskuntarakenne, edullinen vuokrataso ja asuintalojen suunnitteluun liittyvät seikat ohjaavat somalien muutttoa tiettyihin taloihin ja tietyille alueille
- Muiden somalien läheisyys asuinalueella tärkeää etenkin niille, joiden suomen kielen taito heikko
- Sosiaaliset verkostot ja naapuriapu eivät enää somalien keskuudessa yhtä vahvoja kuin Somaliassa
- Somalien/ulkomaalaisväestön keskittymisestä tiettyihin taloihin ja alueille somalien mielestä enemmän haittaa kuin hyötyä

Lähteet

- Juntto, A.** (2005). Maahanmuuttajien asuminen – integroitumista vai segregoitumista? Teoksessa Paananen S. (toim.) 2005. Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Tilastokeskus. Helsinki.
- Kauppinen, Timo M.** (2002). The beginning of immigrant settlement in the Helsinki metropolitan area and the role of social housing. *Journal of Housing and the Built Environment* 17:2, 173-197.
- Vilkama, Katja** (2006). Asuntopolitiikka ja vieraskielisen väestön alueellinen keskittyminen Helsingissä vuosina 1992-2005. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopiston maantieteen laitos.